

СЕКЦІЯ 2. ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.923:303.025

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2022-2-8>**РЕФЛЕКСИВНО-ФЕНОМЕНОЛОГІЧНІ КОРЕЛЯТИ ЖИТТЄЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ****Гуляс Інеса Антонівна,**

доктор психологічних наук,

доцент, професор кафедри психології

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

inehulias@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4960-4011>

Мета статті – емпірично дослідити особливості рефлексивно-феноменологічних корелят життєздійснення особистості.

Методи. Теоретичні – аналіз і синтез, конкретизація, узагальнення, систематизація, порівняння наукових положень; емпіричні – анкетування і тестування, реалізовані через релевантний психодіагностичний інструментарій: тест «Копінг-поведінка в стресових ситуаціях» С. Норман та ін., адаптований Т. Крюковою; опитувальник «Полівимірна шкала перфекціонізму» П. Гевітта і Г. Флетта; методика «Дослідження маскулітності-фемінності особистості» С. Бем; математично-статистичні – обчислення відсотків, знаходження даних описової статистики, кореляційний аналіз (за Ч. Пірсоном).

Результати. Розкрито сутність поняття аксіопсихологічного проектування життєздійснення особистості. Виявлено домінування копінгу «розв'язання завдання», який виражено на середньому (63,75%) та високому (36,25%) рівнях, а також низький (58,56%) і середній (41,44%) рівні стратегії «уникнення». Зі складників перфекціонізму констатовано пріоритет соціально приписаному перфекціонізму, або соціально внормованому. Переважній більшості досліджуваних (66%) властивий середній рівень перфекціонізму, 15% – високий, 19% – низький. Встановлено прояв андрогінності (5,08 – основний індекс) за переважання показника шкали «маскулітність» (5,42). Виявлено закономірні внутрітестові кореляційні зв'язки, а також статистично значущий ($p = 0,01$; $p = 0,05$) негативний кореляційний зв'язок між фемінністю й уникненням.

Висновки. Дослідження рефлексивно-феноменологічних корелят життєздійснення свідчить, що опитані педагоги періоду пізньої дорослості як раціонально, так і емоційно адекватно осмислюють свою особистість, життєвий досвід, власне теперішнє – діяльність, інтелектуальну активність, переживання і, відповідно, своє майбутнє – плани і перспективи. Рефлексивне ставлення до свого життя перетворює життєвий шлях людини на об'єкт творчої діяльності, а вона стає його суб'єктом, психологічно готовим до прийдешніх подій. Рефлексія є принципом існування та розвитку внутрішнього світу людини.

Ключові слова: *життєздійснення, копінг-стратегії, перфекціонізм, психологічна стаття, особистість, педагог.*

REFLECTIVE AND PHENOMENOLOGICAL CORRELATES OF LIFE ACHIEVEMENT OF PERSONALITY**Hulias Inesa Antonivna,**

Doctor of Psychological Sciences,

Associate Professor, Professor of the Department of Psychology

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

inehulias@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4960-4011>

The **purpose** of the article is to empirically investigate the peculiarities of reflexive and phenomenological correlates of the life realization of an individual.

Methods. Theoretical – analysis and synthesis, specification, generalization, systematization, comparison of scientific provisions; empirical – questionnaires and testing implemented through relevant psychodiagnostic tools: the test “Coping behavior in stressful situations” by S. Norman and others, adapted by T. Kryukova; questionnaire “Polydimensional scale of perfectionism” by P. Gewitt and H. Flett; the methodology “Research of masculinity-femininity of the individual” by S. Bem; mathematical and statistical – calculating percentages, finding descriptive statistics data, correlation analysis (according to Ch. Pearson).

Results. The essence of the concept of axiopsychological design of the life realization of the individual is revealed. The dominance of “task solving” coping was revealed, which was expressed at the average (63.75%) and high (36.25%) levels, as well as the low (58.56%) and average (41.44%) levels of the strategy “avoidance”. Among the components of perfectionism, the priority of socially attributed perfectionism, or socially normalized perfectionism, was established. The vast majority of respondents (66%) have an average level of perfectionism, 15% have a high level, and 19% have a low level. A manifestation of androgyny (5.08 – the main index) was established due to the predominance of the indicator of the “masculinity” scale (5.42). Regular intratest correlations were revealed, as well as a statistically significant ($p = 0.01$; $p = 0.05$) negative correlation between femininity and avoidance.

Conclusions. The study of reflexive and phenomenological correlates of life realization shows that the interviewed teachers of the period of late adulthood both rationally and emotionally adequately interpret their personality, life experience, their own present – activity, intellectual activity, experiences and, accordingly, their future – plans and perspectives. A reflective attitude to one's life turns a person's life path into an object of creative activity, and he becomes his subject, psychologically ready for future events. Reflection is the principle of existence and development of the inner world of man.

Key words: *life fulfillment, coping strategies, perfectionism, psychological gender, personality, teacher.*

Вступ. Актуальність дослідження обумовлена власне життям людини, себто способом особистісної репрезентації навколишнього, перетворення його «в-собі» та «для-себе» в суще буття. Саме творення своєї місії та її утілення є магістральним процесом самоздійснення творчої унікальності людини в контексті її цілісного життєвого шляху. У цьому зв'язку неабиякого значення набуває вивчення особливостей рефлексивно-феноменологічних корелят життєздійснення особистості.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми.

У психології терміни «життєве самоздійснення» (vital self-fulfillment), «життєздійснення» (vital fulfillment) набувають популярності серед учених і відображають не лише «модну» ідею, а й тенденцію розвитку науки, яка «виходить» на питання здійснення людиною себе у світі.

Пропонована наукова розвідка є продовженням напрацювань автора у плані дослідження аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості (Гуляс, 2020). Зазначимо, що термін «аксіопсихологічне проектування життєздійснення особистості» ми тлумачимо як «двоєдиний синергійний процес ціннісно-цільового випередження (антиципації) бажаних для певної людини станів і статусів (досягнень) та їх суб'єктно-ресурсного забезпечення адекватними компетентностями, відповідними до певних життєвих ситуацій» (Гуляс, 2020: 141).

У цьому контексті й дотичному до нього свою увагу фокусують науковці переважно сучасної вітчизняної психологічної науки.

Зокрема, в теоретико-методологічному аспекті представляють інтерес низка монографічних досліджень. Так, у праці З.С. Карпенко представлено теоретико-методологічне обґрунтування аксіологічної психології особистості; розкрито її філософсько-психологічні джерела; а також обґрунтовано авторську концепцію її предмета і методу за висунутим авторкою принципом інтегральної суб'єктно-

сті; зроблено підсумки теоретико-методологічного конструювання (Карпенко, 2018).

У дослідженні А.А. Фурмана здійснено теоретико-методологічне обґрунтування смисложиттєвої сфери особистості; розглянуто особистісні смислоформи з упорядкування вітакультурного простору власного самоздійснення; розкрито форми методологування у психологічному пізнанні смисложиттєвої сфери особистості (Фурман, 2017).

Є. Карпенко розглянув емоційний інтелект у контексті життєздійснення особистості. У цьому зв'язку побудував триангуляційну модель емоційного інтелекту й презентував позитивно-терапевтичний формат її верифікації у процесі індивідуальної та групової діагностико-реконструктивної роботи (Карпенко, 2020).

У монографії за редакцією Н. Чепелевої висвітлено результати дослідження дискурсивних технологій самопроєктування особистості; охарактеризовано культурні передумови дискурсивного самопроєктування; представлено його нормативну модель; розглянуто застосування дискурсивних технологій самопроєктування особистості з урахуванням різних вікових етапів (Чепелева, 2019).

У плані прикладних досліджень культурно-історичного напрямку цікавим є внесок Л. Гридковець. Авторка розкрила особливості впливу традиційних релігійних та сімейних цінностей, історичних травм, зумовлених надзвичайними ситуаціями та соціальними катаклізмами, на спосіб переживання суб'єктом життєвих криз (Гридковець, 2019).

Означений вектор доповнив вагомий доробок М. Семиліта, виконаний у руслі висвітлення проблеми проектування життєвого шляху через соціально значущу прогностувальну діяльність, новітні особистісно-орієнтовані психотерапевтичні практики. Автором реалізовано цілісний системний підхід щодо розкриття соціально-психологічного й етнокультурного підґрунтя проектування життєвого шляху особистості (Семиліт, 2021).

Відзначмо й новітні публікації вчених у наукових періодичних виданнях. Зокрема, у статті І. Поповича та ін. розкрито особливості аксіопсихологічного виміру життєздійснення у руслі конформної поведінки. Представлено теоретичне обґрунтування й емпіричне дослідження психологічних змістових параметрів конформізму особистості у підлітковому віці; виявлено взаємозв'язок із цінностями. Окреслено характеристики опитаних із високим і низьким рівнем конформізму, схильних до зміни цінностей під впливом навколишніх. Отримані результати емпіричного дослідження рекомендовано впроваджувати в навчальному процесі майбутніх психологів (Poryvuch et al., 2021a).

Сутність і специфічні характеристики самоздійснення особистості детально опрацьовано в публікації М. Казанжи. Проведено й узагальнено результати емпіричного дослідження, які підтверджують їх співвідносність із наявними теоретичними напрацюваннями вчених і доволі солідний перелік можливих проявів у психіці людини кожного специфічного складника самоздійснення (Казанжи, 2020).

Огляд праць окресленого формату свідчить про те, що в них головно висвітлено теоретико-методологічні аспекти проблеми і менше уваги приділено емпіричним дослідженням.

Отже, **мета** статті – емпірично дослідити особливості рефлексивно-феноменологічних корелят життєздійснення особистості. У цьому зв'язку постають і завдання пропонованої наукової розвідки: 1) виявити і пояснити превалюючі копінг-стресові поведінкові стратегії; 2) визначити й експлікувати рівень перфекціонізму, а також співвідношення його складників; 3) з'ясувати особливості психологічної статі; 4) виявити зв'язки між діагностичними змінними методик і характерні особливості рефлексивно-феноменологічних корелят життєздійснення респондентів.

2. Методологія та методи. Методологічну основу пропонованої публікації складають положення теорії діяльності Г. Щедровицького (Щедровицький, 2022: 95–126), яка в підсумку є культурно значущим взірцем компетентної постановки й адекватного вирішення проблемної ситуації щодо мети й цінностей, форм і змісту, засобів і способів мислєдіяльної присутності людини в світі й останнього в її рефлексивно-вчинковому засвіті (Фурман, 2022: 15); категорії онтологічного й аксіологічного плану, які уможливлюють «вихід» на теоретико-методологічне обґрунтування дослідження життєздійснення у психології. У теорії діяльності поняття «рефлексія» набуває онтологічного статусу – самобутнього інтелектуального процесу, відмінного від усвідомлення

та мислення, і водночас як провідного механізму розвитку діяльності (Фурман, 2022: 11).

З огляду на мету й завдання дослідження використано низку методів:

– *теоретичних*: аналіз і синтез, конкретизація, узагальнення, систематизація, порівняння наукових положень;

– *емпіричних*: анкетування і тестування, реалізовані через релевантний психодіагностичний інструментарій. Із метою діагностики головних копінг-стресових поведінкових стратегій застосовано тест «Копінг-поведінка в стресових ситуаціях» С. Норман та ін.; адаптований Т. Крюковою, у якому виокремлено ключові стилі копінг-поведінки: «зорієнтований на розв'язання завдань» (охоплює аналіз проблеми, спрямований на пошук способів її вирішення, пов'язаний із раціональним розподілом власного часу, передбачає вибір пріоритетів, потребує застосування свого досвіду в розв'язанні аналогічних завдань і контролю ситуації, має на меті реалізувати власні плани та задуми); «спрямований на емоції» (осягає внутрішню агресію, а також агресію, зорієнтовану на інших, сфокусованість на переживанні особистої безпорадності, незмогу здолати ситуацію, концентрування на власних недоліках, роздратування або апатію, переживання надмірного нервового напруження, емоційний шок); «націлений на уникнення» (виявляється у відволіканні від ситуації стресу, що виражається через намагання отримати задоволення від того, що перебуває поза нею: споживання улюбленої їжі, шопінгу, постійного перебування серед людей, дистанціювання від проблеми тощо). Згідно з процедурою дослідження, було передбачено відповідь кожного опитуваного на 48 тверджень – можливих реагувань на різні складні чи стресові ситуації за такою шкалою оцінювання: 1 – «ніколи», 2 – «рідко», 3 – «іноді», 4 – «частіше всього», 5 – «дуже часто». За «ключем» розглядуваної методики проводили обробку результатів. Для вивчення рівня перфекціонізму та його складників слугувала методика «Полівимірна шкала перфекціонізму» П. Гевітта і Г. Флетта. Авторами описано три компоненти перфекціонізму: «перфекціонізм, орієнтований на себе», «перфекціонізм, орієнтований на інших», «соціально приписаний перфекціонізм». За високого рівня першого індивіду властиво висувати надзвичайно високий рівень вимог до себе, аналогічно другого – до навколишніх, за такого ж третього – відбувається оцінювання людиною вимог, висунутих до неї з боку навколишніх, як завищених та нереалістичних. У такий спосіб методика охоплює три субшкали, за допомогою яких вимірюють ступінь вираження компонентів перфекціонізму в опитаних. Загальний рівень перфекціонізму визначають шляхом

сумування балів, набраних досліджуваним за розглянутими субшкалами. Загалом, процедура тестування тривала 10 хв. і передбачала оцінку респондентами міри (не)згоди 45 тверджень методики за такою шкалою: 1 – повна згода, 7 – повна незгода, 4 – ставлення нейтральне або складно відповісти. З метою виявлення особливостей психологічної статі респондентів ми скористалися методикою «Дослідження маскулінності-фемінності особистості» С. Бем. За процедурою опитування, його учасники оцінювали наявність чи відсутність у себе 60 якостей, відповідаючи «так» або «ні». Кожен збіг відповіді з «ключем» оцінювали одним балом. Показники маскулінності й фемінності визначали згідно з формулами, які містить методика;

– математично-статистичні – обчислення відсотків, кореляційний аналіз (за

Ч. Пірсоном). Проведено оцінку результатів досліджуваних змінних, зокрема середнього арифметичного значення (M) і середньоквадратичного відхилення (SD), що й відображено в табл. 1.

Презентацію отриманих результатів і статистичну обробку емпіричних даних здійснено на базі пакетів програм «Microsoft Office Excel 2007» і «IBM SPSS Statistics 22».

У дослідженні взяли участь 63 педагоги початкової освіти періоду пізньої дорослості (55-60 років), які працюють у загальноосвітніх навчальних закладах м. Чернівці та Чернівецької області. Емпіричною базою дослідження слугував Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

3. Результати та дискусії. За методикою «Копінг-поведінка в стресових ситуаціях» отримано результати, проілюстровані на рис. 1.

Таблиця 1

Дані описової статистики (n = 63)

Шкала	Середнє арифметичне, M	Середньоквадратичне відхилення, SD
«Копінг-поведінка в стресових ситуаціях»		
Розв'язання задачі	5,3810	2,43581
Емоції	5,2778	2,56964
Уникнення	5,2143	2,43912
Відволікання	5,4206	2,42335
Соціальне відволікання	5,2302	2,12858
«Полівимірна шкала перфекціонізму»		
Перфекціонізм, орієнтований на себе	4,7619	2,50299
Перфекціонізм, орієнтований на інших	4,6111	2,38687
Соціально приписаний перфекціонізм	5,4921	2,28687
Загальний показник перфекціонізму	4,8730	2,37420
«Дослідження маскулінності-фемінності особистості»		
Фемінність	4,8492	2,08419
Маскулінність	5,4286	2,55876
Основний індекс	5,0873	2,20619

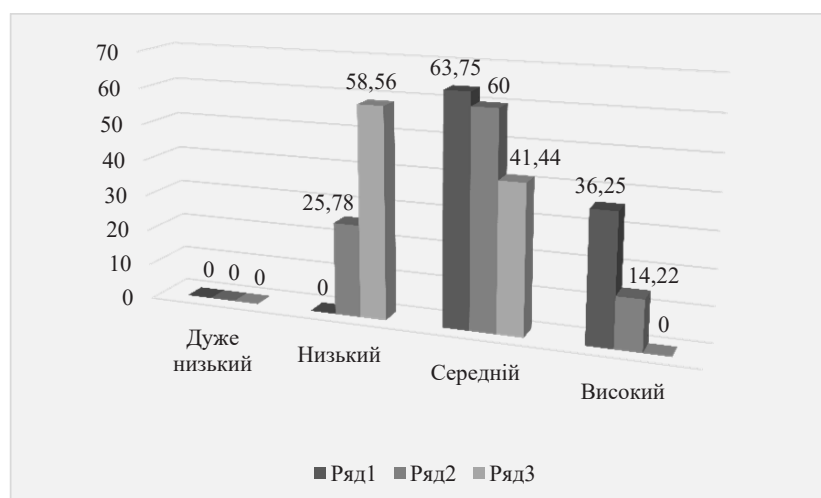

Рис. 1. Вираження рівнів копінг-стратегій досліджуваних (у %)

Примітка. Ряд 1 – розв'язання завдання, ряд 2 – емоції, ряд 3 – уникнення.

Аналіз емпіричних показників є свідченням того, що в респондентів розглядуваної вибірки превалює копінг «розв'язання завдання», який має в основному середній (63,75%) і високий (36,25%) рівні вираження. Приємно констатувати, що дуже низький і низький рівні в поважному товаристві не виявлено. Таку ситуацію можна пояснити особливостями віку опитаних, а також і специфікою їхньої професії, яка передбачає перманентне розв'язання завдань, пов'язаних із розробкою, апробацією й оцінюванням систем навчальних, виховних і розвивальних задач.

Прояв копіngu «емоції» в опитаних яскраво виражено на середньому рівні (60%), помітно менше – на низькому (25,78%) і високому (14,22%). Дуже низький рівень не зафіксовано. Отже, в реалізації своїх проєктів і планів, розв'язанні різних завдань і вирішенні проблем педагоги в основному помірно емоційно реагують на розмаїття життєвих ситуацій, використовують «рацію», подекуди – і прагматизм, чітко виокремлюючи при цьому головне в досягненні цілей як близької, так і віддаленої перспектив.

Стратегія «уникнення» знайшла своє відображення на двох рівнях – переважно низькому (58,56%), що є утішним фактом, і помітно менше – середньому (41,44%). Високого рівня не виявлено. Ці показники підтверджують активну діяльність респондентів за складних життєвих обставин і неочікуваних ситуацій, їхню самостійність, переконаність у власних міркуваннях, здатність гнучко змодифікувати свою програму дій і змінити ракурс її бачення, відповідальність. Зазначимо, що життєздійснення починається саме там, де виникає відповідальність, породжена цінностями та сенсами, яка робить «теперішнє минулим» у ході імплементації життєвого проєкту, зорієнтованого на виконання прийдешнього.

Результати дослідження за методикою «Полівимірна шкала перфекціонізму» представлено на рис. 2.

Отже, в розрізі вибірки ($n = 63$) поміж складників перфекціонізму пріоритет належить соціально приписаному перфекціонізму, або соціально внормованому – 5,49. Очевидно, ця частина опитаних глибоко переконані в тому, що вони мають відповідати стандартам, встановленим для них навколишніми, себто соціальним оточенням, аби здобути позитивне ставлення і, відповідно, схвалення; а також уникнути соціальної ізоляції та негативних оцінок; однак очікування і стандарти інших відносно себе є надто високими й дотримуватися їх надзвичайно складно (або неможливо). Зазначимо, що, з одного боку, такий контекст головно пов'язаний із фахом респондентів і чітко регламентується професійним стандартом вчителя початкових класів, а з іншого – іншими навколишніми – представниками адміністрації ЗЗСО, батьками суб'єктів навчання і, насамкінець, членами сім'ї. Органічним доповненням цього контексту є дослідження І. Поповича та ін. (Popovych et al., 2021b).

Друге місце посів перфекціонізм, орієнтований на себе, або суб'єктно-орієнтований – 4,76. Така когорта педагогів має надзвичайно високі прагнення бути досконалими. З одного боку, опитаним властиві здатність зосередитись на меті (цілях), внутрішня мотивація самовдосконалення і саморозвитку, формулювання перед собою складнодосяжних цілей і самостійна їх реалізація, які, відповідно, передбачають високий рівень самокритики й жорсткої самодисципліни, рефлексивну здатність особистості в єдності інтелектуального, емоційно-ціннісного й регулятивного аспектів, оцінку своєї діяльності і власних

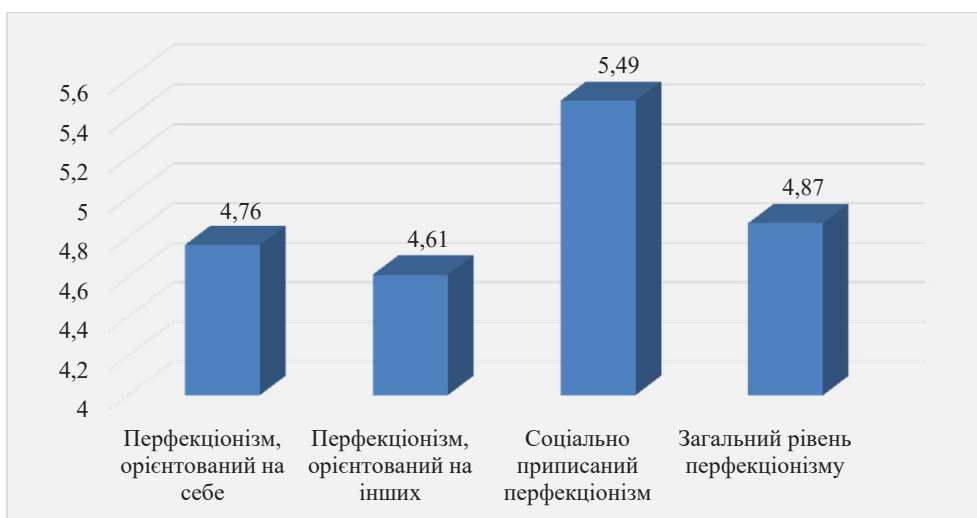

Рис. 2. Профіль співвідношення складників перфекціонізму досліджуваних за середніми значеннями (у стенах)

досягнень. Натомість «інша сторона медалі» застерігає респондентів про те, що високий рівень самокритичності може спонукати їх до самозвинувачення, яке блокуватиме адекватне прийняття своїх невдач і недоліків.

Третій щабель, найменш виражений, займає перфекціонізм, орієнтований на інших, або об'єктно-орієнтований – 4,61. Представники цієї підгрупи встановлюють недосяжно високі стандарти щодо інших навколишніх, зокрема людей із близького оточення, референтних осіб тощо; є надто вимогливими до них, не пробачають їм помилок, здійснюють перманентний моніторинг їх на досконалість, виявляють невдоволення щодо їхньої діяльності.

Загальний рівень перфекціонізму по групі становить 4,87.

У відсотковому співвідношенні прояв фундаментальної особистісної риси – перфекціонізму набув такого виду (рис. 3).

15% респондентів з усіх опитаних педагогів вважають, що розвиток здатності до самовдосконалення у них сягає високих показників. Суб'єктивно вони, проєктуючи свої досягнення, керуються власними міркуваннями й переконаннями, докладають максимум зусиль для реалізації мети, зорієнтовані на успіх (однак і визнають цінність невдач), прагнуть найвищої перфектності у виконанні завдань, отримують задоволення власне від процесу діяльності, мобілізують свої копінг-ресурси, надають перевагу адаптивним тактикам вибору цілей у діапазоні помірно важких, вирізняються вчасністю виконання завдань, впевнені у собі, власних діях.

Переважній більшості досліджуваних (66%) притаманний середній рівень перфекціонізму, 19% – низький.

На рис. 4 унаочнено результати, отримані за методикою «Дослідження маскулінності-фемінності особистості».

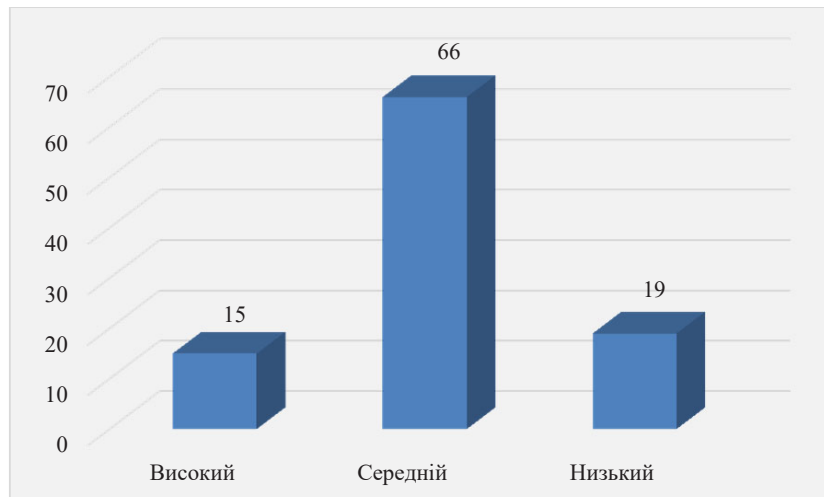

Рис. 3. Рівні розвитку перфекціонізму досліджуваних (у %)

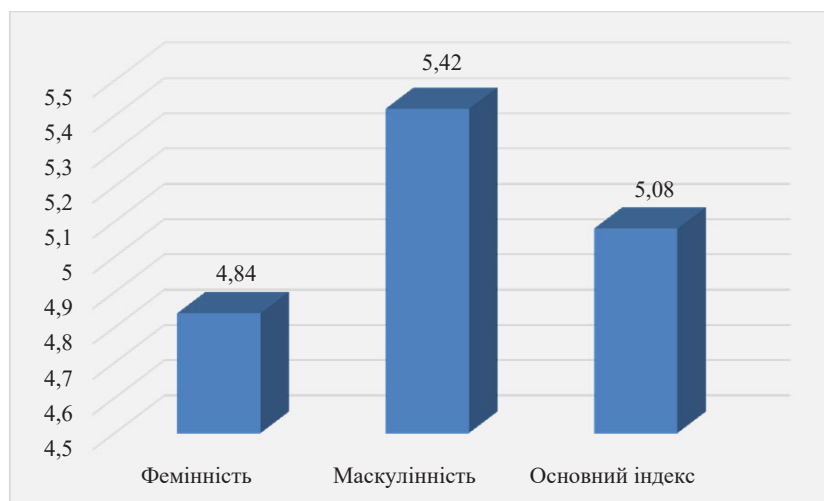

Рис. 4. Середні значення показників психологічної статі досліджуваних (у балах)

Виявлення типів психологічної статі продемонструвало, що найчастіше у розглядуваній вибірці опитаних педагогів властивий прояв андрогінності (5,08 – основний індекс) за переважання показника шкали «маскулінність» (5,42). На перший погляд, результат видається неочікуваним. Однак вікові особливості періоду пізньої дорослості та специфіка професії вчителя накладають свій відбиток. Отже, маскулінність у цьому випадку вказує на витривалість, рішучість і високий рівень працездатності представників поважного товариства.

Із метою з'ясування зв'язків між діагностичними змінними методик, а також виявлення характерних особливостей рефлексивно-феноменологічних корелят життєздійснення респондентів було проведено кореляційний аналіз (за Ч. Пірсоном), результати якого відображено в табл. 2.

Встановлено статистично значущий ($p = 0,01$) додатний кореляційний зв'язок між такими показниками:

- відволіканням і уникненням ($r = 0,800$);
- соціальним відволіканням і уникненням ($r = 0,773$), відволіканням ($r = 0,427$);
- соціально приписаним перфекціонізмом і перфекціонізмом, орієнтованим на інших ($r = 0,517$);
- загальним рівнем перфекціонізму та перфекціонізмом, орієнтованим на інших ($r = 0,781$), соціально приписаним перфекціонізмом ($r = 0,663$) і перфекціонізмом, орієнтованим на себе ($r = 0,655$);
- основним індексом (андрогінністю) і фемінністю ($r = 0,509$);
- а також негативна кореляція ($p = 0,01$) між:

- основним індексом (андрогінністю) і маскулінністю ($r = -0,889$);
- фемінністю й уникненням ($r = -0,388$), соціальним відволіканням ($r = -0,371$);
- фемінністю і відволіканням ($r = -0,293$), при $p = 0,05$.

Отже, за методиками «Копінг-поведінка в стресових ситуаціях», «Полівимірна шкала перфекціонізму» та «Дослідження маскулінності-фемінності особистості» (складники 3–5, 6–9 і 10–12 відповідно, табл. 2), існує сильна позитивна внутрітестова кореляція, тобто показники цих методик пов'язані прямо пропорційно: зі збільшенням одного зростає і значення іншого. Зауважимо, що в першій методиці простежується кореляційний зв'язок лише між копінгам «відволікання» й «уникнення», натомість подібного між стратегіями «розв'язання задачі» та «емоції» не спостерігається.

Досліджувані цієї вибірки беруть активну участь у побудові життєвих планів і реалізації задуманих проєктів.

Висновки. За результатами емпіричного дослідження можна висновувати про те, що: 1) домінуючою і конструктивною копінг-стратегією в педагогів початкової освіти є «розв'язання завдання», яка передбачає тверезу оцінку ситуації та вирішення певної проблеми без особливих емоцій і допомоги навколишніх; 2) серед складників перфекціонізму домінує соціально-приписаний перфекціонізм, або соціально-нормований, що, на нашу думку, пов'язано зі специфікою професії досліджуваних; загалом у вибірці превалює середній рівень перфекціонізму; 3) у контексті типів психологічної

Таблиця 2

Кореляційні зв'язки між змінними методик

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	*											
2	,222	*										
3	,136	,031	*									
4	,108	,053	,800**	*								
5	,109	,068	,773**	,427**	*							
6	-,089	-,139	-,234	-,219	-,245	*						
7	,047	-,169	,033	-,070	,108	,189	*					
8	,051	-,004	-,022	-,084	,120	,148	,517**	*				
9	,013	-,150	-,093	-,190	,008	,655**	,781**	,663**	*			
10	-,233	-,177	-,388**	-,293*	-,371**	-,147	,128	-,109	-,097	*		
11	,093	-,020	-,109	,042	-,092	,010	-,006	-,120	-,024	-,109	*	
12	-,170	-,024	-,040	-,131	-,029	-,057	,065	,106	,013	,509**	-,889**	*

Примітка. 1 – розв'язання задачі, 2 – емоції, 3 – уникнення, 4 – відволікання, 5 – соціальне відволікання (складники методики «Копінг-поведінка в стресових ситуаціях»); 6 – перфекціонізм, орієнтований на себе, 7 – перфекціонізм, орієнтований на інших, 8 – соціально приписаний перфекціонізм, 9 – загальний рівень перфекціонізму (шкали опитувальника «Полівимірна шкала перфекціонізму»); 10 – фемінність, 11 – маскулінність, 12 – основний індекс (змінні тесту «Дослідження маскулінності-фемінності особистості»); ** – кореляція значуща на рівні $p=0,01$ (2-сторон.); * – кореляція значуща на рівні $p=0,05$ (2-сторон.).

статі в опитаних педагогів зафіксовано прояв андрогінності – основний індекс за переважання показника шкали «маскуліність»; 4) виявлені внутрітестові кореляційні зв'язки є закономірними; єдина міжтестова негативна кореляція свідчить про те, що

риси психологічної фемінності нічого спільного з непродуктивними копінгамі в даному випадку не мають. *Перспективи* подальших наукових розвідок вбачаємо в емпіричному дослідженні цієї проблеми в представників інших вікових категорій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гридковець Л.М. Психолого-педагогічні чинники родинної детермінації особистісних криз : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2019. 43 с.
2. Гуляє І.А. Аксиопсихологічне проектування життєвих досягнень особистості. Київ : «Видавництво Людмила», 2020. 448 с.
3. Казанжи М.Й. Самоздійснення особистості: сутність і специфічні характеристики. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2020. № 1. С. 27–33. URL: DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2020-1-4> (дата звернення: 18.07.2022).
4. Карпенко Є. Емоційний інтелект у дискурсі життєздійснення особистості: монографія. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. 434 с.
5. Карпенко З. Аксиологічна психологія особистості: монографія. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. 720 с.
6. Семиліт М.В. Соціально-психологічні засади проектування життєвого шляху особистості : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.05. Северодонецьк, 2021. 434 с.
7. Фурман А.А. Психологія смисложиттєвого розвитку особистості : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 508 с.
8. Фурман А.В. Архітектоніка теорії діяльності: рефлексивно-вчинковий сценарій метаметодологування. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С. 7–94. URL: DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2022.01.007> (дата звернення: 21.07.2022).
9. Чепелева Н. Самопроектування особистості у дискурсивному просторі: монографія. Київ : Педагогічна думка, 2016. 232 с.
10. Щедровицький Г.П. Зasadничі уявлення та категорійні засоби теорії діяльності. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С. 95–126. URL: DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2022.01.095> (дата звернення: 21.07.2022).
11. Popovych, I., Blyskun, O., Hulias, I., Shcherbyna, V., Batasheva, N., Aleksieieva, M., Chala, T. Psychological Semantic Parameters of Adolescents' Conformism in the Measurement of Value Orientations. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2021a. 13(2). 167–184. URL: DOI: <https://doi.org/10.18662/trem/13.2/416> (дата звернення: 18.07.2022).
12. Popovych, I., Shcherbyna, V., Sultanova, L., Hulias, I., Mamchur, I. Investigación de propiedades de expectativas de futuros especialistas de perfil socioeconómico. *Revista Amazonia Investiga*. 2021b. Vol: 10(39). 40–49. URL: DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.39.03.4> (дата звернення: 18.07.2022).

REFERENCES:

1. Hrydkovets, L.M. (2019). *Psykhologo-pedahohichni chynnyky rodynnoyi determinatsiyi osobystisnykh kryz* [Psychological and Pedagogical Factors of Family Determinants in Personal Crises]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
2. Hulias, I.A. (2020). *Aksiopsykhologichne proyektuvannya zhyttyevykh dosyahnen' osobystosti* [Axiopsychological design of life achievements of the person]: monograph. Kyiv: Lyudmila Publishing House [in Ukrainian].
3. Kazanzhy, M.Y. (2020). *Samozdiysnennya osobystosti: sutnist' i spetsyfichni kharakterystyky* [Self-realization of the individual: essence and specific characteristics]. *Naukovyy visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya «Psykhologichni nauky» – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Psychological Sciences"*, 1, 27–33 [in Ukrainian].
4. Karpenko, Y. (2020). *Emotsiynnyy intelekt u dyskursi zhyttyezdiysnennya osobystosti* [Emotional intelligence in the discourse of life of the personality]: monograph. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University [in Ukrainian].
5. Karpenko, Z. (2018). *Aksiologichna psykhologhiya osobystosti* [Axiological psychology of personality]. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University [in Ukrainian].
6. Semylyt, M.V. (2021). *Sotsial'no-psykhologichni zasady proektuvannya zhyttyevoho shlyakhu osobystosti* [Social-psychological principles of designing the life path of the personality]. *Doctor's thesis*. Severodonetsk [in Ukrainian].
7. Furman, A.A. (2017). *Psykhologhiya smyslozhyytyevoho rozvytku osobystosti* [Psychology of meaningful life development of personality]: monograph. Ternopil: TNEU [in Ukrainian].
8. Furman, A.V. (2022). *Arkhitektonika teoriyi diyal'nosti: refleksyvno-vchynkovyy stsenariy metametodolohuvannya* [Architecture of the theory of activity: a reflexive-action scenario of meta-methodology]. *Psykhologhiya i suspil'stvo – Psychology and society*, 1, 7–94. <https://doi.org/10.35774/pis2022.01.007> [in Ukrainian].
9. Chepeleva, N. (2016). *Samoprojektuvannya osobystosti u dyskursyvnomu prostori* [Self-design of personality in discursive space]. Kyiv : Pedahohichna Dumka [in Ukrainian].

10. Shchedrovyts'kyu, H.P. (2022). Zasadnychi uyavlennya ta katehoriyni zasoby teoriiy diyal'nosti [Basic concepts and categorical tools of activity theory]. *Psykhologhiya i suspil'stvo – Psychology and society*, 1, 95–126. <https://doi.org/10.35774/pis2022.01.095> [in Ukrainian].
11. Popovych, I., Blyskun, O., Hulas, I., Shcherbyna, V., Batasheva, N., Aleksieieva, M., & Chala, T. (2021a). Psychological Semantic Parameters of Adolescents' Conformism in the Measurement of Value Orientations. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13(2), 167-184. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/416>
12. Popovych, I., Shcherbyna, V., Sultanova, L., Hulas, I., & Mamchur, I. (2021b). Investigación de propiedades de expectativas de futuros especialistas de perfil sacionómico. *Revista Amazonia Investiga*, 10(39), 40–49. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.39.03.4>

Стаття надійшла до редакції 25.07.2022.
The article was received 25 July 2022.